

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dostáváte do rukou páté číslo Zpráv památkové péče, které je z větší části věnované památkové péči prvorepublikového Československa. Chtělo by být jedním z pozdních příspěvků ke stému výročí vzniku tohoto státu a především poctou těm, kteří nás předešli v péči o hmotné kulturní dědictví v něm spojených zemí. Je však nutno připomenout, že v roce 1918 již měly snahy o ochranu nemovitých i movitých památek v českých zemích i na Slovensku několik desetiletí dlouhou tradici. Po celé toto období bylo uvedené snahy možné, stejně jako dnes, mnohdy přirovnat k pomyslnému „boji s větrnými mlýny“, s nevzdělaností, nepochopením, snahami po rychlém finančním zisku i s teoriemi, že vše staré nemá již ve společnosti své místo. Přesto se vždy našly osobnosti, které se těmto tlakům postavily a všemi prostředky se snažily zděděné hodnoty chránit. Za to, že se dnes Česká i Slovenská republika řadí k zemím s nejrozsáhlejším památkovým fondem vděčíme do značné míry těmto odvážným mužům i ženám. Byť je samozřejmě nutné zohlednit šťastnou okolnost, že se našim zemím prakticky vyhnuly devastující bojové akce obou světových válek. Díky rozhořčenému volání ochránců památek před sto lety nebylo například propojeno Václavské a Staroměstské náměstí širokým bulvárem s tramvajemi, ani zbořeno tzv. Střední křídlo Pražského hradu, aby lépe vyniklo průčelí dostavované katedrály a podobných příkladů bychom mohli uvést nespočet. Právě nejintenzivnějšímu boji za zachování historické Prahy na přelomu 19. a 20. století a argumentační výbavě tehdejších památkářských aktivistů je věnován úvodní článek Richarda Biegla. Poté se již přesouvá naše pomyslná cesta „památkovými“ dějinami do doby první republiky. V textu Michala Novotného můžeme sledovat nejen komplikované formování podoby zákona na ochranu památek a posléze neúspěšné snahy o jeho prosazení, ale i postupné vytváření dalších nepřímých způsobů zákonné ochrany památek. V dané době jednou z nejúčinnějších metod postavení alespoň určité části nemovitých památek, a to historických šlechtických sídel, pod dozor institucionalizované památkové péče byl soubor zákonů provádějících pozemkovou reformu. Této problematice je věnován následující článek Kristiny Uhlíkové. Neúspěšné snaze o vykoření vlastní cestou v ochraně památek na Slovensku, kterou se v prvních letech po vzniku republiky snažil prosadit známý architekt Dušan Jurkovič ve funkci vládního komisaře pro tuto oblast, se věnuje Martina Orosová. Ve stejné době i zemi se pohybujeme i při sledování počátků restaurátorské činnosti uměleckého řezbáře z Kutné Hory Bohumila Beka v článku Tomáše Kowalského. Zpět k bojům o zachování historického urbanismu a panoramatu Prahy, tentokrát v souvislosti s meziválečnými plány na postavení nové budovy parlamentu, se přeneseme v textu Cathleen Giustino. Text Marka Pařízka a Jany Pařízkové Čevonové, který zajímavým způsobem porovnává dvě etapy restaurování barokních plastik v průčelí karlínské Invalidovny v roce 1917 a v letech 1919–1920, uzavírá první část exkurzu do prvorepublikové památkové péče v části *In medias res*. Ani první z dalších studií však toto období neopouští, protože se věnuje formování rodinného bydlení na počátku první republiky na příkladu brněnských Žabovřesk (Pavla Cenková, Aleš Homola). Další tři články Vladislavy Hůlkové, Petra Kuneše a Dagmar Michoinové se týkají průzkumů a restaurování historických omítek i zdí, a to zvláště na příkladech omítek Nového Hrádku u Lukova a Horního hradu v Bečově nad Teplou.

Návrat k meziválečné ochraně památek představují tři rozsáhlejší texty v kulové části časopisu věnované jejím třem významným aktérům. Rudolf Hönigschmid, Jindřich Ambrož i Adolf Träger byli ve své době a prostředí klíčovými osobnostmi, které však bohužel doposud stojí na okraji oborového povědomí i seriózního badatelského zájmu.

Za kolektiv autorů Vám přeji poutavé čtení,

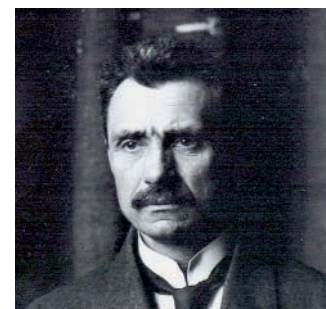
Mgr. Kristina Uhlíková Ph.D.

OBSAH

IN MEDIAS RES: PAMÁTKOVÁ PÉČE MEZIVÁLEČNÉHO ČESKOSLOVENSKA

- Richard Biegel*; „Zvláštní a charakteristické.“ Probouzení památkového vědomí na pozadí zastavovacích plánů Prahy počátku 20. století / 411
- Michal Novotný*; Peripetie zákonné ochrany památek za první republiky / 422
- Kristina Uhlíková*; Historická šlechtická sídla a první pozemková reforma / 431
- Martina Orosová*; Architekt Dušan Jurkovič ako vládný komisár pre ochranu pamiatok na Slovensku v rokoch 1919–1922 / 445
- Tomáš Kowalski*; Umelecký rezbár Bohumil Bek a vládný pamiatkový komisariát na Slovensku. K počiatkom reštaurátorskej činnosti (1920–1923) / 457
- Cathleen M. Giustino*; Parlament, Letenská pláň a panoráma Prahy za první republiky / 466
- Marek Pařízek, Jana Pařízková Čevonová*; Restaurování barokních soch z atik vstupního průčelí karlínské Invalidovny v roce 1917 a v letech 1919–1920 / 479

MATERIÁLIE, STUDIE

- Pavla Cenková, Aleš Homola*; Můj dům, můj hrad. Formování podoby rodinného bydlení v Brně 1919–1925. Žabovřesky: od vesnice k zahradní čtvrti / 487
- Vladislava Hůlková*; Význam fotodokumentace na případě materiálově-technologického průzkumu malt a omítek z Nového Hrádku u Lukova / 500
- Petr Kuneš, Dagmar Michoinová, Vladislava Hůlková*; Průzkum interiérových omítek Horního hradu v Bečově nad Teplou / 504
- Dagmar Michoinová*; Dostupná metoda zjišťování nasákavosti a smáčivosti historických omítek a zdíva in situ / 511

RÚZNÉ

- „Největší bohatství východních Karpat.“ Dřevěné cerkve Podkarpatské Rusi v období první republiky (*Mychajlo Syrochman*) 515/ Rudolf Hönigschmid: německý památkář v Československu (*Kristina Uhlíková*) 522/ Jindřich Ambrož (1878–1955): vynikající ochránce přírody a památek západních Krkonoš (*Jan Luštinec*) 524/ Adolf Träger (1888–1965): malíř, památkář, muzejník a pedagog (*Daniela Růžicková*) 526/ Renesanční zámek v Horšovském Týně. Analýza stavebních fází na základě výsledků dendrochronologie (*Jan Beránek*) 529/

SEMINÁŘE, KONFERENCE, AKCE

- Mezinárodní den archeologie 2018 (*Stanislava Kučová, Jan Pařez*) 534/ Proběhl sedmý ročník semináře Památky zahradního umění, jejich historie a současnost (*Roman Zámečník*) 535/

RESUMÉ

- Summary / 536